

## **МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

Інклюзивний розвиток територіальних громад у сільських територіях України є ключовим елементом загальнонаціонального прогресу та стабільності. В умовах змін клімату, глобалізації та соціально-економічних викликів, інклюзивний розвиток дозволяє забезпечити, що всі верстви населення відчують позитивні зміни та мають можливість до участі в економічному житті країни[1].

Теоретичні засади інклюзивного розвитку передбачають забезпечення рівного доступу до ресурсів та можливостей для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу, місця проживання чи економічного становища[2]. Це включає в себе доступ до освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, інфраструктури та ринків праці, тощо.

Сільські території України характеризуються різноманіттям умов життя, економічних можливостей та соціального розвитку. Проте, існують значні виклики, такі як відтік населення, старіння, обмежений доступ до соціальних послуг, недостатня інфраструктура та економічна ізоляція.

Для аналізу сучасного стану сільських районів України необхідно використовувати різноманітні статистичні дані та аналітичні інструменти. Основні показники, які розглядаються, є демографічна ситуація, економічні показники, доступ до освіти та медичних послуг, інфраструктура, а також екологічний стан.

Демографічна ситуація:

- Населення: Відзначається тенденція до зменшення населення в сільських районах через міграцію до міст та за кордон.
- Вікова структура: Старіння населення, збільшення частки літніх людей.
- Співвідношення статей: Нерівномірне співвідношення через вищий рівень трудової міграції та мобілізації серед чоловіків.

Економічні показники:

- ВВП на душу населення: Нижчий порівняно з міськими районами.
- Зайнятість: Висока зайнятість у сільському господарстві, однак це часто сезонна та низькооплачувана робота.
- Доходи: Рівень доходів значно нижчий, ніж у міських районах.

Освіта та медичні послуги:

- Доступ до освіти: Обмежений доступ до якісної середньої та вищої освіти.
- Медичні послуги: Недостатність медичних установ і фахівців, велика відстань до лікарень.

Інфраструктура:

- Транспорт: Обмежений доступ до транспортних послуг, погано розвинута дорожня інфраструктура.

- Житлові умови: Багато домогосподарств не мають доступу до централізованого водопостачання та каналізації.

- Інтернет та зв'язок: Низький рівень покриття широкопasmовим інтернетом.

Екологічний стан:

- Забруднення: Проблеми з забрудненням води та ґрунту через неконтрольоване використання пестицидів і добрив.

- Ерозія ґрунтів: Інтенсивне сільське господарство призводить до ерозії ґрунтів.

Важливим є також використання як кількісних, так і якісних методів оцінки, включаючи анкетування, інтерв'ю, фокус-групи та вивчення різних випадків. Індикатори моніторингу повинні бути чітко визначені та вимірювані на регулярній основі для відстеження прогресу та ідентифікації проблемних зон.

Аналіз даних моніторингу може виявити певні тенденції, такі як покращення доступу до освіти в сільських школах або збільшення зайнятості завдяки місцевим ініціативам. Також можуть бути виявлені регіональні відмінності, що потребують спеціалізованих втручань.

Серед основних викликів інклюзивного розвитку сільських територій України є висока залежність від аграрного сектору, обмеженість інвестицій, нестабільність ринків, бойові дії та недостатність інфраструктури. Ці проблеми можуть бути поглиблені через недостатню увагу до місцевих особливостей у національних програмах розвитку.

На основі моніторингового аналізу можна розробити ряд рекомендацій, спрямованих на підвищення рівня інклюзивного розвитку. До них можуть входити збільшення інвестицій в інфраструктуру, підтримка малих і середніх підприємств, розвиток освіти та професійної підготовки, забезпечення доступу до медичних послуг, та створення ефективних механізмів участі громадян у прийнятті рішень.

Інклюзивний розвиток сільських територій України є комплексним завданням, яке вимагає злагоджених зусиль уряду, місцевих громад та міжнародних партнерів. Моніторинговий аналіз є важливим інструментом для оцінки прогресу та коригування стратегій розвитку з метою досягнення більшої соціальної та економічної справедливості. Реалізація інклюзивного розвитку вимагає не лише фінансових вкладень, а й змін у політиці, законодавстві та соціальних нормах. Залучення громадян до процесу планування та впровадження місцевих ініціатив може значно підсилити ефективність та стійкість програм розвитку.

Ефективний моніторинг інклюзивного розвитку допомагає ідентифікувати ключові області для інвестицій та поліпшення, а також сприяє розробці цільових програм, які враховують специфіку сільських територій України. Важливо, щоб такі програми були гнучкими та адаптивними до змінюваних умов та потреб місцевих громад.

Можна зробити висновок що, інклюзивний розвиток в сільських районах України має потенціал не лише для покращення життєвого рівня місцевого населення, але й для забезпечення більш стійкого та збалансованого

економічного зростання країни в цілому. Це вимагає зосередження уваги на розширенні можливостей для всіх верств населення, забезпеченні рівного доступу до ресурсів та послуг, та створенні умов для активної участі громадян у соціально-економічному житті країни.

### **Список використаних джерел**

1. Гуторов А. О. Генеза формування парадигми інклюзивного розвитку національної економіки. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2018. № 4. С. 48-53.

2. Тищенко О. П. Інклюзивний розвиток національної економіки України: передумови та домінанти формування стратегії управління. Бізнес Інформ. 2019. № 9. С. 72-78.